

Preventie houdt mastitisverwekkers buiten de deur /

Meer grip op uiergezondheid en het voorkomen van mastitis (uierontsteking). Met dat doel voor ogen heeft de familie Haarman de afgelopen jaren geïnvesteerd in koecomfort en is de focus op hygiëne aangescherpt. De uitslagen van het tankmelkonderzoek 'Mastitis Tankmelk' door GD onderstrepen wat de familie Haarman terugziet in de stal: schone koeien en over het algemeen een prima uiergezondheid. Door de juiste managementmaatregelen en een goede hygiëne is de kans op mastitis kleiner.

Veroorzakers mastitis in beeld

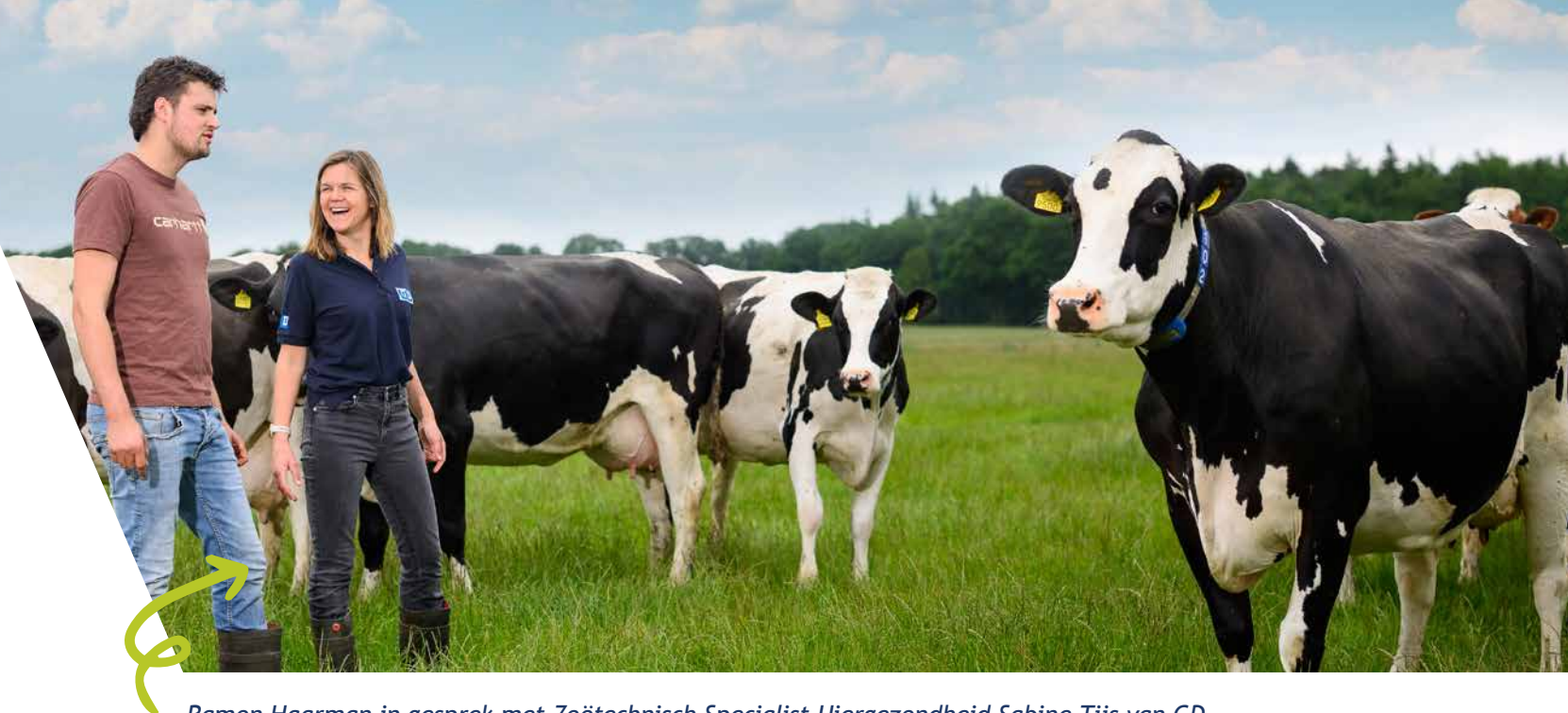
Mastitis is een ontsteking van het uierweefsel, veroorzaakt door ziektekiemen - meestal bacteriën - die de uier via het slotgat binnenkomen. Zoötechnisch Specialist Uiergezondheid Sabine Tijs van GD: 'Via Mastitis Tankmelk sporen we de veroorzakers van mastitis op en geven we een specifiek advies voor de situatie op het moment van de uitslag. Om mastitisproblemen op het bedrijf aan te pakken, is het belangrijk om te weten welke bacterie de veroorzaker is van klinische mastitis of het verhoogd celgetal. Met Mastitis Tankmelk onderzoeken we routinematig de aanwezigheid van de koegebonden mastitisverwekkers *Staphylococcus aureus* en *Streptococcus agalactiae*. Ook de groep omgevingsstreptokokken en Coliformen en meer specifiek de bacteriën *Streptococcus uberis*, *Streptococcus dysgalactiae* en *Klebsiella* worden onderzocht. Voor de behandeling van mastitis is het waardevol om te weten met welke bacterie je te maken hebt. Vooral omdat je op bedrijfsniveau de juiste preventieve maatregelen kunt treffen.'

Koegebonden en omgevingsgebonden bacteriën

'Besmettingen met koegebonden bacteriën vinden vooral plaats tijdens het melken. De bacteriën worden van koe

naar koe overgedragen via niet goed gereinigde apparatuur, melkdoeken of handen. Ook een goede speendesinfectie na het melken is belangrijk als je uierinfecties door koegebonden kiemen wilt voorkomen. Zoals de naam al zegt komen omgevingsgebonden bacteriën voor in de omgeving van de koe, zoals de stal en de weide. Om besmettingen met deze kiemen te voorkomen is het verlagen van de infectiedruk belangrijk. Ook het streven naar gezonde, weerbare koeien helpt.' André Haarman: 'De afgelopen jaren hebben we al de nodige maatregelen op het gebied van hygiëne, koecomfort en droogstandsmanagement genomen om mastitisgevallen terug te dringen en dat werpt zijn vruchten af. In 2024 hadden we in totaal 15 gevallen van klinische mastitis en het geometrisch tankcelgetal lag op 130.000 cellen per ml. Als we het zo kunnen houden, zijn we heel tevreden.'

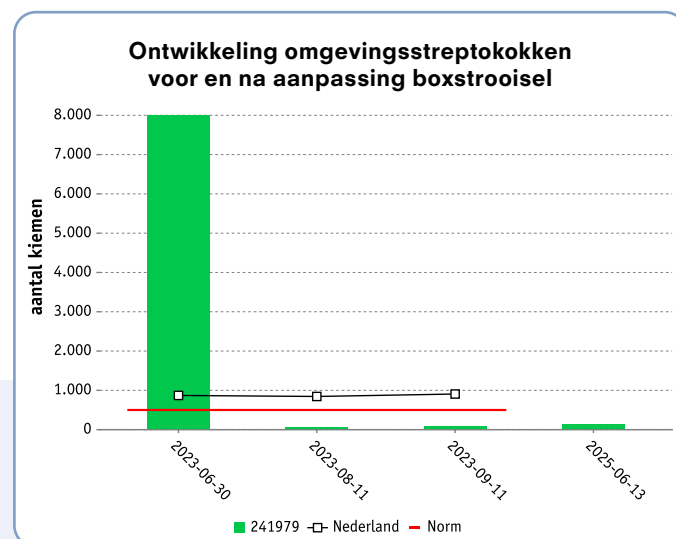
Ramon Haarman in gesprek met Zoötechnisch Specialist Uiergezondheid Sabine Tijs van GD

Maatregel 1 : Hygiëne en oog voor iedere koe tijdens het melken

André: 'Tijdens het melken dragen we melkershandschoenen. We verlagen daarmee de kans op overdracht van mastitisverwekkers. Bovendien blijven onze eigen handen schoon. We houden het uierhaar kort en scheren de staarten. Daarnaast desinfecteren we de spenen na het melken en de melkstellen van de koeien met een verhoogd celgetal worden direct ontsmet. We hebben recent een nieuwe melkstal in gebruik genomen. Een koe die een bepaald percentage onder de gemiddelde melkgift presteert komt automatisch in beeld op het touchscreen. We kunnen die koe direct separeren en de juiste aandacht geven. Daarmee kunnen we problemen voorblijven. Ook 'taaimelkse koeien' worden direct zichtbaar op het scherm. Sabine: 'Mijn advies is om de taaimelkse koeien wat wachttijd te gunnen en de spenen voor te stralen. Dat is de juiste stimulans om de melkgift op gang te brengen, verlaagt de speenbelasting tijdens het melken en levert juist bij deze koeien tijds winst op tijdens het melken.'

Maatregel 2 : Aanpassing boxstrooisel

De uiergezondheid is de afgelopen jaren hoofdzakelijk verbeterd, omdat de familie Haarman halverwege 2023 het boxstrooisel bestaande uit paardenmest heeft vervangen door een mengsel van vlas en kalk. Sabine: 'Deze positieve ontwikkeling was ook terug te zien in de uitkomsten van het routinematig tankmelkonderzoek 'Mastitis Tankmelk' van destijds. De groep omgevingsstreptokokken was hoog en er werden veel *S.uberis* bacteriën aangetoond. Het tankcelgetal lag bovendien rond de 300.000 c/mL. Na de overgang ging het aantal omgevingsstreptokokken sterk omlaag en was ook *S.uberis* geen aandachtspunt meer op bedrijfsniveau.' André: 'Dankzij de aanpassing van het boxstrooisel hebben we beduidend minder gevallen van ernstige klinische mastitis. Het predippen voor het melken is sindsdien ook niet meer nodig.'

Uit het tankmelkonderzoek is direct af te leiden dat door de aanpassing van boxstrooisel halverwege 2023 omgevingsstreptokokken geen grip meer kregen op de uiergezondheid.

Maatregel 3 : Koecomfort en stalhygiëne

André: 'In 2021 hebben we alle ligboxen van het melkvee verbreed naar minimaal 120 cm en de ligboxen voor de droge koeien naar minimaal 125 cm. Alle koeien liggen er mooi in. We zorgen voor een ruime hoeveelheid boxbedekking van vlas en kalk en harken vaak voor een goede hygiëne. De mestrobot doet 4x per etmaal een rondje door de stal om de roosters zo schoon mogelijk te houden. De deur van de stal staat open, zodat de koeien naar buiten kunnen als ze dat willen.' Sabine: 'Uierhygiëne en mastitis zijn nauw met elkaar verbonden. Vanuit onderzoek is bekend dat koeien met vuile uiers meer kans hebben op uierontsteking. Met behulp van een hygiëne-scorekaart is de hygiëne objectief te beoordelen. We hebben geconstateerd dat het met de uierhygiëne op dit bedrijf wel goed zit. Minder dan 10% van de koeien heeft vuile uiers (hygiëne score 3 of 4).'

Maatregel 4 : Droogstandsmanagement en afkalven

Sabine: 'Een goede droogstand is essentieel om mastitis te voorkomen en een optimale melkproductie in de volgende lactatie te garanderen. Vóór het droogzetten van de koe brengt de familie Haarman de melkproductie stapsgewijs omlaag naar minder dan 12 kg melk per dag'. André: 'Dat realiseren we door de betreffende koe gedurende een paar dagen een dagdeel bij de droge koeien te huisvesten en één keer per dag te melken. De koe vreet dan het droogstandsrantsoen in plaats van het rijke rantsoen van het melkvee. De meeste dieren kunnen we daarna gemakkelijk droogzetten. Bij ons is de stal zo ingedeeld dat we de koeien gemakkelijk heen en weer kunnen verplaatsen. We gebruiken bij alle koeien een interne teatsealer en antibiotica wordt strikt volgens de 'richtlijn droogzetten' toegepast. Voor het afkalven is een schone afkalfruimte voor ons vanzelfsprekend.'

De ligboxen van de droge koeien zijn verbreed voor meer koecomfort

Maatregel 5 : Registreren, behandelen & controle

André: 'Naast de periodieke MPR volgen we via Mastitis Tankmelk de ontwikkeling van mastitisverwekkers op ons bedrijf. Indien nodig laten we daarnaast ook individuele melkmonsters onderzoeken. Alle behandelingen en bijzonderheden houden we bij in een WhatsApp-groep. Dan doel ik met name op behandelingen of zaken die we niet in systemen registreren, zoals bijvoorbeeld het temperatuur van dieren of toegediende bolussen. Ook omdat we met meerdere familieleden melken, is het prettig dat we elkaar via de WhatsApp groep op de hoogte houden van alle bijzonderheden.' Sabine: 'Ook voor de evaluatie van behandelingen en controle op herhalingsgevallen is dit een praktisch hulpmiddel. De behandelresultaten worden op dit bedrijf regelmatig geëvalueerd met de dierenarts.'

Conclusie: er gaat niets boven een gezonde koe

Sabine: 'De uitslag van Mastitis Tankmelk van juli 2025 geeft aan dat de familie Haarman met hun uiergezondheidsmanagement grip houdt op uiergezondheid. Af te toe is er sprake van een wat hoger tankcelgetal, maar geometrisch ligt dit nog op 130.000 cellen per ml. Ter vergelijking; het landelijk tankcelgetal voor Nederlandse melk lag in 2024 op gemiddeld 199.000 cellen per ml. Op de meest recente MPR uitslag van Haarman had 11% van de dieren een verhoogd koecelgetal en was 4% nieuw verhoogd. Dit zijn hele mooie kengetallen. Ook is er momenteel weinig klinische mastitis.' André: 'Wij nemen niet snel afscheid van koeien wegens celgetalproblemen. We streven naar gezonde, sterke koeien die zo lang mogelijk bij ons kunnen blijven. Tot voor kort hadden we nog zes 100.000 liter koeien, waarvan twee tientonnens. Onze filosofie is dat als wij goed voor de koe zorgen, de koe goed voor ons zorgt! Een koe in topconditie met een gezond uier geeft 'vanzelf' veel melk. Met de inkomsten kunnen wij investeren in ontwikkelingen in ons melkveebedrijf, dierenwelzijn en duurzaamheid.'

André Haarman harkt regelmatig de ligboxen voor een goede hygiëne en comfort. De mestrobot maakt 4x per etmaal een rondje door de stal, zodat de roosters schoon blijven.

Dashboard Uiergezondheidmelkveebedrijf Haarman juli 2025

Omgevingsgebonden kiemen

Coliformen

Klebsiella

Omgevingsstreptokokken

Streptococcus uberis

Streptococcus dysgalactiae

Koegebonden kiemen

Staphylococcus aureus

Streptococcus agalactiae

Sabine: 'Via het dashboard uiergezondheid op VeeOnline wordt in één oogopslag duidelijk dat de uitslagen van zowel de omgevings- als de koegebonden kiemen momenteel geen aanleiding geven tot actie op bedrijfsniveau voor de familie Haarman. Met de uiergezondheid zit het wel goed.'

Wilt u mastitis voorkomen bij u op het melkveebedrijf?

Schrijf dan nu in voor de workshop uiergezondheid! Check www.dairy-academy.nl of de nieuwsbrief voor de data.

Beoordeel hygiëne van uier, dijen, onderbenen en klauwen met de hygiëne-score kaart

Hedwig en André Haarman met hun zoon Ramon en schoondochter Juulke

Melkveebedrijf Haarman-Honshorst

Familie en taakverdeling: André (59) en Hedwig (58) Haarman runnen het melkveebedrijf met hun zoon Ramon (24) en schoondochter Juulke (23). André focust zich op vruchtbaarheid en kalveropfok. Hedwig neemt de administratie voor haar rekening en Ramon houdt zich bezig met het voeren en landwerk. Juulke pakt ook een deel van de administratie op zich, naast haar baan in het ziekenhuis. Samen wisselen ze de melkbeurten af en streven naar een optimale diergezondheid.

Plaats: Heeten (Overijssel)

Melken met: 2x16 zij-aan-zij melkstal

Land: 67 hectare in eigendom, 5 hectare wordt los gehuurd, 12 hectare mais en de rest is gras

Aantal koeien: 195 en 60 stuks jongvee

Rollend jaargemiddelde: 11.200 kg melk per koe met 4,39% vet en 3,50% eiwit

Melkstroom: Weidemelk

